

KOMPRESSION SPORT BUYUMLARINI LOYIHALASH USULLARI

Shavkatova Ozoda Ibroxim qizi

Toshkent To'qimachilik va yengil sanoat instituti 2 kurs magistri

Trikotaj matolarning cho'zilish darajasini aniqlash uchun "Trikotaj matolar" GOST 8847-85 bo'yicha maxsus sinovlar o'tkaziladi. Cho'zilish xarakteristikalar uzilish kuchi va uzilishdagi uzayish qobiliyatini aniqlash usullarida aniqlanadi.

Matoning eni bo'yicha cho'zilish darajasiga qarab, barcha trikotaj matolar uch guruhga (5- jadval) bo'linadi:

No	Guruhlar	Matolar cho'ziluvchanligi	Cho'ziluvchanlik darajasi, %
1	1-guruh	Past cho'ziluvchan matolar	0 dan 40% gacha;
2	2-guruh	O'rta cho'ziluvchan matolar	40 dan 100% gacha;
3	3-guruh	Yuqori cho'ziluvchan matolar	100% dan yuqori.

Trikotaj matolarning cho'ziluvchanligi GOST 7474-75 " Trikotaj ustki kiyimlari" asosida mahsulot kengligiga qo'shiladigan qo'shimcha va harakat erkinligini oshirishni aniqlashdan iboratdir. Har xil guruhlar uchun "Umumiy texnik shartlar" quyidagi minimal o'zgarishlarni qabul qilishni tavsiya qiladi:

- 1-guruh matolari uchun erkin siluetli mahsulotda +2...+4 sm;

-2-guruh cho'ziluvchanligi uchun kichik hajmdagi to'g'ri siluetli mahsulotida 0...+2 sm;

-3-guruh uchun – yopishgan va yarim yopishgan siluetlarni olish uchun mahsulotning kengligini 2 sm dan, 26% gacha toraytirish mumkin.

Trikotajning cho'zilishi to'liq deformatsiya bo'lib, u yo'qolgan ulush - shartli elastik deformatsiya (qisqaruvchi) va yo'qolmaydigan qism - shartli qoldiqdan iborat. Ushbu turdagi deformatsiya mahsulotlarni ishlab chiqarish va ishlatish jarayonida yuzaga keladi. Trikotaj kiyimlarini loyihalashda ularni hisobga olish ham muhimdir.

Trikotajning qisqarishi deganda ma'lum bir jarayonda (bichish, tikish) yoki undan keyin uning uzunligi yoki kengligining nisbiy o'zgarishining qiymati tushuniladi. Trikotajning qisqarishi matoning muvozanatsiz holati natijasida yuzaga keladi, bu uning o'ziga xos to'qilishidadur. Bunday holda, mahsulot qismlarining chiziqli o'lchamlarining qisqarishi mavjud.

Shartli qoldiq deformatsiya va qisqarish miqdori trikotaj mahsulotni loyihasini ishlab chiqishda, ularning o'lchamlarini parallel kengaytirish yoki qisqarish orqali ushbu o'zgarishlar miqdorini moslashtirishda hisobga olinadi [14].

Kompression kiyim bilan ta'sir etuvchi bosim darajasining quyidagi asosiy

omillar o‘rtasidagi murakkab bog‘liqlik bilan belgilanadi: kiyimning mosligi va tuzilishi [8], materiallarning tuzilishi va fizik-mexanik xususiyatlari, u qo‘llaniladigan tana qismlarining o‘lchami va shakli, shuningdek sport faoliyatining turi. Kompression trikotajda kompressiya bir nechta sinflari mavjud: profilaktika yoki 0- guruh va 4 ta terapevtik guruhlar, ular turli darajadagi (6-jadval) bosimni ta‘minlaydi.

№	Kompression guruhlanish	Kompression bosim, rt.st
1	Profilaktika yoki 0- guruh	18 mm rt. st
2	1-guruh	18–22 mm rt. st.
3	2-guruh	23-32 mm rt. st
4	3-guruh	33-46 mm rt. st
5	4-guruh	49 mm rt. st

Profilaktik yoki nol guruhi. Profilaktik trikotaj mahsulotlari minimal kompressiya darajasiga –18 mm rt. st ega.

Varikoz tomirlari va surunkali venoz yetishmovchilik paydo bo‘lishining oldini olish uchun ishlatiladi. Uni venoz va qon tomir kasalliklari paydo bo‘lish xavfi ostida bo‘lgan sog‘lom odamlar tomonidan ham kiyishi mumkin. Shuningdek, ish kunining oxiriga kelib charchoq, oyoqlarda og‘irlik yoki yengil shishi paydo bo‘lganlarda.

1-guruhdagi kompressiya darajasi 18–22 mm rt.st tashkil etadi. Ushbu trikotaj varikoz tomirlarining dastlabki bosqichida, venoz yetishmovchilik va yengil varikoz tomirlarining dastlabki belgilarida qo‘llaniladi. Bunday belgilarning paydo bo‘lishi: og‘riq, oyoqlarda shishi, teri ostidagi mayda tomirlarni paydo bo‘lishi va kengayishi birinchi darajali mahsulotlarni kiyishning sababidir.

2-guruhdagi kompressiya. Ushbu toifadagi trikotaj buyumlar tomonidan oyoqlarga ta‘sir qiladigan kompressiya 23-32 mm rt.st ni tashkil qiladi. 2-guruh trikotaj kengaygan tomirlarni toraytiradi va mustahkamlaydi, to‘qimalar orasidagi suyuqlikning to‘planishini oldini oladi. Uning yordami bilan siz oyoqlarning holatini tezroq barqarorlashtirasiz.

3-guruhdagi kompressiya. Bu guruhdagi kompressiya bosimi oyoqqa 33-46 mm rt.ct ta‘sir etadi. Uni qo‘llash to‘g‘risidagi qaror barcha mumkin bo‘lgan foyda va havf nisbatini hisobga olgan holda flebolog shifokor tomonidan qabul qilinadi. Trikotaj tomirlarga kuchli ta‘sir ko‘rsatadi, limfa shishi bilan kurashishga yordam beradi.

4-guruhdagi kompressiya. Bu guruhdagi kompressiya darajasi 49 mm rt.st dan ortiq. Trikotaj chuqur tomir trombozi, limfa oqimining buzilishi, limfa kasalliklarini bartaraf etish uchun ishlatiladi [13].

Shundan ko‘rinadiki kompression kiyim loyihalashda bosim darajasini hisobga olgan holda qisqartirish qo‘shimchalari kiritiladi.

Trikotaj mahsulotini ishlab chiqish aholining individual buyurtmalariga muvofiq ishlab chiqarilgan erkaklar kiyimlarini loyihalashning yagona usuli (SOTShL) asosida olinadi. Mahsulotning torayishi chegaralari eksperimental ravishda o'rnatiladi, Pg o'sishi qiymatining trikotaj matoning cho'zilishiga bog'liqligi aniqlanadi. Trikotaj matoning cho'zilish qobiliyati (x) omili sifatida tanlanib va optimallashtirish parametri (e) Pg (sm) o'sish miqdori bo'lgan to'liq faktorial tajriba natijasida regressiya tenglamasi olinadi, bu quyidagicha ifodalanadi: $y = -0,082x + 0,94$. Ushbu bog'liqlikka ko'ra, ikkinchi va uchinchi cho'zilish guruhlar trikotaj matolari uchun Pg o'sishining kattaligini aniqlash uchun yetarli darajada ishonchlilik ko'rsatadi. Shunday qilib, o'tkaziladigan tadqiqotlar yuqori elastik trikotaj matolardan konstruktiv o'sish qiymatlarini aniqlash va mahsulot konstruksiyalarining chizmalarini hisoblash va qurish uchun yuqoridagi tavsiyalardan foydalanish qulay va mahsulotlarni qomatga yaxshi o'rnatishini ta'minlaydi degan xulosaga kelishimizga imkon beradi [18].